

Інформаційно-дослідницький центр Верховної Ради України

Інформаційна довідка та тему:

“ДОСВІД СТИМУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ У РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ГРОМАД (на прикладі США, Канади і ЄС)”

Довідку підготували
Інтерни Програми USAID РАДА:

Кирилович Ілля

Щегель Світлана

Передерій Тетяна

Пруденко Кирило

Засімович Ірина

Ніколенко Юрій

Білик Яна

Катруліна Анна

Березень 2020

Довідки надаються народним депутатам України протягом двох тижнів з моменту отримання запиту. Через десять днів з моменту надання інформаційної довідки, за погодженням із замовником, вона публікується на веб-сайті ІДЦ. Інформація про те, хто замовив довідку, є конфіденційною.

Замовити інформаційну довідку можна через он-лайн форму за наступним посиланням

<https://forms.gle/trY3XtQMbUAEguNE8> чи QR-кодом.

Телефон для довідок: +380 50 443 61 97

ВСТУП

В цій інформаційній довідці розглядається досвід стимулювання корпоративної соціальної відповідальності через податкові пільги на прикладі США, Канади і ЄС.

Корпоративна соціальна відповідальність - концепція, відповідно до якої організації враховують інтереси суспільства, беручи на себе відповідальність за вплив їх діяльності на громади, інші бізнеси, навколишнє середовище, тощо. Це зобов'язання виходить за рамки встановленого законом зобов'язання дотримуватися законодавства і передбачає, що організації добровільно приймають додаткові заходи для підвищення якості життя працівників та їх сімей, а також місцевої громади та суспільства в цілому.

Залежно від ключових учасників корпоративної соціальної відповідальності, ролі держави, законодавства та механізму взаємодії між основними учасниками розрізняють дві моделі корпоративної соціальної відповідальності: американську та європейську.

Американська модель корпоративної соціальної відповідальності (далі – КСВ) характерна для США, Канади, країн Латинської Америки, а також англomовних країн Африки. Характерна ознака моделі – другорядна роль держави у формуванні корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Навпаки, для європейської моделі характерна провідна роль держави в просуванні КСВ через прийняття стратегічних документів на національному рівні та наділення відповідними функціями міністерств і відомств.

Розглянемо обидві ці моделі детальніше.

США

У законодавстві США відсутні положення щодо обов'язковості КСВ для бізнесу. Тому КСВ в США характеризується як добровільне прийняття підприємствами додаткових заходів, наприклад щодо збереження екології, оскільки вони нічим не зобов'язані застосовувати відповідні практики. Таку поведінку називають «корпоративним громадянством», що базується на етичному обов'язку дотримання моральних правил поведінки у суспільстві.

Для американської моделі корпоративної соціальної відповідальності характерна висока самостійність бізнесу у виборі напрямів благочинної діяльності. Держава безпосередньо не втручається в ці процеси, а лише стимулює їх через систему пільг і субсидій. У США запроваджено податкові пільги, направлені на допомогу працевлаштуванню компенсувати вартість влаштування на роботу інвалідів, пенсіонерів, молоді, ветеранів, зокрема:

- щорічні пільгові кредити для малого бізнесу за умови працевлаштування цих категорій населення;
- податкові знижки для всіх підприємств в разі переобладнання робочих місць під потреби працівників-інвалідів;
- податкові канікули (кредити) для роботодавців, які наймають на постійну чи сезонну роботу ці категорії працівників;

Компанії, що займаються благодійництвом, мають можливість часткової сплати податків із нерухомості та обороту.

Іншим важливим напрямом американської моделі КСВ є заходи з охорони природного середовища. Американське законодавство передбачає цілу систему екологічних субсидій, позик, податків, зборів, штрафів, кредитів квот, пов'язаних зі скороченням викидів шкідливих речовин. Важливим важелем стимулювання природоохоронної діяльності в США вважається прискорена амортизація очисного обладнання. Закон про реформу податкової системи встановив утрічі коротший термін амортизації для очисного обладнання проти промислового. Поряд із 10-відсотковою податковою знижкою на очисне устаткування в США використовують і податкові пільги. Майже в 30 штатах очисні споруди та обладнання не обкладалися податком на власність, у 24 штатах ця категорія промислового обладнання звільнена від податків із продажу; у 16 штатах не стягують податків за оренду очисного обладнання.

Крім вказаних спеціальних податкових пільг, КСВ стимулюється через загальне зниження податкового навантаження. Так, впроваджена на початку президентства Дональда Трампа політика зменшення ставок податку на прибуток вже в короткотерміновій перспективі призвела до збільшення програм КСВ різних корпорацій, зокрема щодо:

- підвищення мінімальної заробітної плати в компанії;
- інвестицій у навчання та підвищення кваліфікації працівників;
- розширення благодійних програм.

Органом який опікується політиками у сфері КСВ є Бюро з економічних і ділових питань США (Bureau of economic and business affairs), яке функціонує в структурі Державного департаменту. До його основних завдань віднесено сприяння відповідальній діловій практиці та сталому розвитку. Бюро надає рекомендації американським компаніям та їх зацікавленим сторонам брати участь у корпоративному громадянстві, підтримує основні сфери відповідальної корпоративної поведінки, включаючи: права людини, охорону здоров'я, підтримку розвитку місцевої економіки, захист навколишнього середовища, тощо.

КАНАДА

У 2009 році в Канаді було ухвалено першу Стратегію корпоративної соціальної відповідальності, яка визначає КСВ як добровільну діяльність, що проводиться компанією в межах чинного законодавства з пріоритетними напрямками на отримання економічного зростання із урахуванням ініціатив стосовно соціальної та екологічної стійкості.

Завдання стратегії з КСВ полягає в посиленні здатності компаній з видобувної промисловості керувати соціальними та екологічними ризиками таким чином, що відповідати міжнародним рекомендаціям з КСВ та найкращим практикам, а також з метою отримання тривалої економічної вигоди тим, хто постраждав від їхніх проектів. Саме такий спосіб ведення бізнесу має відображати канадські цінності та підсилювати лідерство у відповідальній діловій практиці.

Загалом, роль уряду Канади у просуванні КСВ можна об'єднати у такі групи заходів:

- 1) просування та вдосконалення керівництва з КСВ;
- 2) створення мереж та партнерств;
- 3) сприяння діалогу щодо вирішення суперечок;
- 4) сприяння захисту навколишнього середовища шляхом посередництва між

корпоративним бізнесом і органами місцевого самоврядування, для кращого управління ресурсами і зменшення корупційних ризиків.

У сукупності ці заходи являють собою комплексний підхід у просуванні КСВ, щоб допомогти компаніям досягти успіху й побудувати ефективну взаємодію з органами місцевої влади. Основним пріоритетом уряду Канади є розвиток глобального конкурентоспроможного видобувного сектору, а також розширення переваг для місцевого розвитку з подальшим залученням інвестицій, що зможуть принести додаткове цільове фінансування як місцевим громадам так і країні в цілому.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Для Європейської моделі соціальної відповідальності бізнесу характерне значне втручання держави в соціально-економічні процеси, зокрема в економіку, зайнятість та екологію (що також корелюється із високою часткою перерозподілу ВВП через державні бюджети – до 45%). Головне її завдання – формування відповідального ставлення перед працівниками й місцевими громадами. Відповідно, державний вплив поширюється на умови та охорону праці, рівень заробітної плати, обсяги випуску продукції й надання послуг, екологію, зайнятість, соціальні гарантії.

Загалом серед країн-членів ЄС відсутня політика стимулювання соціальної відповідальності бізнесу за рахунок зниження податкових ставок. Навпаки Європейський Союз накладає грошові санкції на підприємства, які нехтують соціальною відповідальністю, зокрема з 2002 Парламент прийняв ряд ініціатив, Програму дій ЄС з охорони навколишнього середовища до 2020 року, Цілі сталого «розвитку ЄС» та стратегії «Європа 2020». Відповідно, економічні інструменти контролю над забрудненням та управління природними ресурсами є важливою частиною екологічної політики в державах-членах ЄС.

Спектр інструментів включає: екологічні податки, збори, торгові дозволи, системи повернення депозитів та субсидії. Екологічні податки є дієвим механізмом впливу на поведінку економічних акторів, як виробників так і споживачів.

ЄС активно використовує такі інструменти, оскільки вони забезпечують гнучкі та економічно ефективні засоби для зміцнення принципу "забруднювач платить" та досягнення цілей екологічної політики. У 2018 році уряди країн-членів ЄС зібрали обсяги екологічного податку в розмірі 324,6 млрд євро. Дуже велика частина надходжень екологічного податку за 2018 рік - 77,7% - припадає на податки на енергоносії. Частка

транспортних податків становить 19,1%, а обсяги податку на забруднення та ресурси складає лише 3,3%¹.

Певним прикладом використання податкових стимулів можна вважати Німеччину, де федеральним урядом започатковано програму мікро-кредитів для малого бізнесу, завдання яких стимулювати нові компанії, які засновані, наприклад, безробітними особами, або якими керують іммігранти чи жінки. Також Уряд Німеччини сприяє громадському визнанню діяльності бізнесу з КСВ, присуджуючи нагороду КСВ, що значно піднімає авторитет компанії серед користувачів, а отже й обсяги продажів.

Іншим прикладом податкового стимулювання КСВ серед країн ЄС є Франція, де від податку на прибуток повністю звільняються компанії, які займаються виробництвом, продажем або лізингом енергозберігаючого обладнання. Підприємства, що займаються науково-дослідницькою діяльністю, також мають певні пільги.

Загалом, Франція стала першою державою в Європі, яка в 2017 році прийняла окремий закон про корпоративну соціальну відповідальність. Сто провідних компаній країни зобов'язані аналізувати ризики для співробітників і навколишнього середовища і, виходячи з цього, впроваджувати соціальні програми щодо захисту прав і свобод людини і екологічного середовища. Тепер поняття "провідна компанія країни" - не просто маркетингова текст, а затверджена законом характеристика. Під визначення "провідна" потрапляють компанії з головним офісом у Франції та штатом мінімум 5 тис. чоловік, а також компанії з штаб-квартирою у Франції і філіями в інших країнах зі штатом понад 10 тис. співробітників.

В таблиці нижче узагальнено характерні риси американського та європейського підходів до стимулювання корпоративної соціальної відповідальності²:

Моделі корпоративної соціальної відповідальності	Форми	Інструменти взаємодії з державними органами
Американська модель (Традиціями американського бізнесу є філантропія і добровільна допомога бізнесу іншим верствам суспільства)	Максимальна свобода приватного сектору економіки за умов мінімального втручання держави в бізнес-процеси	Ініціюється самими компаніями і передбачає максимальну самостійність приватного сектору у визначенні свого суспільного внеску, але законодавчо заохочує соціальні інвестиції у вигідні для суспільства сфери через відповідні податкові пільги. Держава визначає державні механізми та «коридор взаємодії» приватного сектору та суспільства ; створює необхідні умови для стимулювання участі бізнесу в розвитку суспільства

¹ Environmental tax statistics <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/5085.pdf>

² <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=926>

Європейська (континентальна) модель <i>(Філантропічна та благодійна діяльність не так поширені серед європейських підприємців, як у США)</i>	Регулюється нормами, стандартами і законами відповідних держав	Держава під тиском громадських ініціатив впроваджує ефективні механізми стимулювання бізнесу для здійснення внеску в суспільний розвиток. Жорстко регулюється комерційним, податковим, трудовим та екологічним законодавством
--	---	---

Використані джерела:

1. Rasche, A., De Bakker, F. G., & Moon, J. (2013). Complete and partial organizing for corporate social responsibility. *Journal of Business Ethics*, 115(4), p. 651–663;
2. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10551-013-1824-x>
3. Kotler Ph. Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your Cause / Ph. Kotler, N. Lee. — Hoboken, NJ : John Wiley and Sons, 2005;
4. <https://www.wiley.com/en-ai/Corporate+Social+Responsibility%3A+Doing+the+Most+Good+for+Your+Company+and+Your+Cause-p-9780471476115>
5. 3. Mark Anthony Camilleri: Corporate Social Responsibility Policy in the United States of America 28 March 2017, p. 129-143; https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3409785
6. 4. Зарубіжний досвід соціальної відповідальності бізнесу та перспективи його застосування в Україні / А. Колосок // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. - 2015. - № 1. - С. 15-19ж http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2015_1_5.
7. 5. Tax cut impact: early returns
8. <http://csr-matters.net/2018/01/tax-cut-impact-early-returns/>
9. 6. Бюро економічних та ділових відносин США
10. <https://www.state.gov/bureaus-offices/under-secretary-for-economic-growth-energy-and-the-environment/bureau-of-economic-and-business-affairs/>
11. 7. Canada's Enhanced Corporate Social Responsibility Strategy to Strengthen Canada's Extractive Sector Abroad
12. <https://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/topics-domaines/other-autre/csr-strat-rse.aspx?lang=eng>
13. 8. <https://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/topics-domaines/other-autre/csr-strat-rse.aspx?lang=eng>
14. 9. Environmental tax statistics <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/5085.pdf>
15. 10. Federal Ministry of labor and social affairs. Benefits for companies. <https://www.csr-in-deutschland.de/EN/What-is-CSR/Benefits-for-Companies/benefits-for-companies.html>
16. 11. <https://www.impots.gouv.fr/>
17. 12. <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/economic-diplomacy-foreign-trade/a-european-and-international/corporate-social-responsibility/>
18. 13. Напрями стимулювання розвитку корпоративної соціальної відповідальності: зарубіжний досвід/А. Антонов//Державне управління: удосконалення та розвиток, № 8, 2015;
19. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=926>